

Dobre praktyki transparentności procesu regulacyjnego Jeziora Mucharskiego

Jak ograniczyć ryzyko decyzji, zapewnić równy dostęp i zwiększyć trwałość regulacji

Punkt wyjścia: transparentność jest elementem zarządzania ryzykiem

Analiza scenariuszy GreenE² wskazuje, że żadna decyzja dotycząca Jeziora Mucharskiego nie jest pozbawiona kosztów i ryzyk. Status quo utrzymuje nierozwiązany konflikt i kumuluje ryzyka społeczne, środowiskowe oraz reputacyjne. Ograniczona lub kosmetyczna regulacja może generować koszty dostosowawcze bez usunięcia źródła sporu. Dobrze zaprojektowane strefowanie – obejmujące około połowy akwenu i zapewniające przewidywalne warunki dla różnych form użytkowania – daje największą szansę na obniżenie ryzyka w długim okresie, choć również wymaga starannego wdrożenia.

Wniosek z matrycy ryzyk jest szerszy niż wybór konkretnego wariantu: im większa liczba konkurujących interesów i im dłuższy horyzont skutków decyzji, tym większe znaczenie ma transparentny, udokumentowany i inkluzywny proces. Jawność nie powinna służyć wywieraniu presji na poszczególnych radnych, lecz zapewniać publiczną rozliczalność procesu: możliwość odtworzenia, jakie informacje, kryteria i argumenty doprowadziły do decyzji.

Osiem zasad transparentnego procesu

1. Jawność danych i ekspertyz

Materiały stanowiące podstawę decyzji – pomiary, analizy bezpieczeństwa, dane środowiskowe i inne ekspertyzy – powinny być dostępne wraz z opisem metodologii, ograniczeń i sposobu ich wykorzystania.

2. Jawność konsultacji i dostęp online

Informacje o konsultacjach i posiedzeniach dotyczących regulacji powinny być publikowane z odpowiednim wyprzedzeniem. Dobrą praktyką jest zapewnienie transmisji online, a tam, gdzie charakter posiedzenia na to pozwala, również możliwości zdalnego udziału lub przedstawienia stanowiska. Pozwala to uczestniczyć osobom mieszkającym poza bezpośrednim otoczeniem jeziora, pracującym poza regionem lub reprezentującym rozproszone grupy użytkowników.

3. Równe traktowanie interesariuszy

Mieszkańcy, przedsiębiorcy, organizacje społeczne, użytkownicy rekreacyjni i instytucje publiczne powinni mieć porównywalny dostęp do informacji i możliwość przedstawienia argumentów. Łatwość mobilizacji jednej, dobrze zorganizowanej grupy nie powinna automatycznie przesądzać o wadze jej interesu.

4. Oddzielenie faktów od stanowisk	Dokumenty procesu powinny jasno rozróżniać dane i ustalenia eksperckie od opinii, postulatów oraz ocen interesariuszy. Ułatwia to identyfikację rzeczywistych obszarów niepewności i sporu.
5. Ocena kilku realnych wariantów	Należy porównać co najmniej status quo, ograniczoną regulację oraz rzeczywiste strefowanie. Każdy wariant powinien być oceniany według tych samych kryteriów, także w perspektywie krótko- i długoterminowej.
6. Jawne kryteria decyzji	Bezpieczeństwo, środowisko, rozwój gospodarczy, jakość turystyki, możliwość egzekwowania przepisów, koszty dostosowania i ryzyko trwałego konfliktu powinny zostać nazwane przed wyborem rozwiązania. Pozwala to ocenić nie tylko decyzję, ale również jej logikę.
7. Czytelny ślad decyzyjny i publiczna rozliczalność	Końcowe rozstrzygnięcie powinno wskazywać, jakie dane i argumenty miały znaczenie, dlaczego wybrano dany wariant oraz dlaczego odrzucono główne alternatywy. Protokoły z właściwych posiedzeń komisji oraz wynik końcowego głosowania powinny być co do zasady łatwo dostępne publicznie, z poszanowaniem obowiązujących przepisów. Zwiększa to odporność decyzji na późniejsze spory i ogranicza ryzyko zarzutów o nieprzejrzystość.
8. Monitoring i korekta po wdrożeniu	Regulacja powinna zawierać mechanizm oceny po 1–2 sezonach na podstawie wcześniej określonych wskaźników. Korekta oparta na danych nie jest porażką regulacji, lecz elementem dojrzałego zarządzania ryzykiem.

Dlaczego dostęp online ma znaczenie dla obecnego procesu

Doświadczenia konsultacji z lat 2022–2023 pokazują ryzyko procesu opartego głównie na fizycznej obecności i ograniczonej komunikacji o możliwościach udziału. Taki model może nieproporcjonalnie wzmacniać grupy lokalnie skoncentrowane i łatwe do mobilizacji, a osłabiać głos licznych, lecz rozproszonych interesariuszy niemotorowodnych. Jeżeli część zainteresowanych nie wie o posiedzeniu, nie może przyjechać lub nie ma praktycznej możliwości przedstawienia stanowiska zdalnie, formalnie otwarty proces może w praktyce nie być reprezentatywny. Tego rodzaju asymetria mogła być jednym z czynników, które przyczyniły się do późniejszej kontestacji wcześniejszych rozwiązań i obecnego konfliktu.

Dlatego obecny proces powinien nie tylko umożliwiać udział, ale aktywnie komunikować terminy, materiały, sposób zgłaszania stanowisk oraz możliwości śledzenia posiedzeń online. Nie chodzi o uprzywilejowanie którejkolwiek strony, lecz o obniżenie ryzyka selekcji uczestników przez samą konstrukcję procedury.

Powiązanie z matrycą ryzyk

Osiem zasad stanowi proceduralne uzupełnienie analizy scenariuszowej. Jeżeli status quo i kosmetyczne zmiany pozostawiają wysokie ryzyko konfliktu, proces powinien pokazać to wprost, zamiast traktować brak działania jako wariant neutralny. Jeżeli dobrze zaprojektowane strefowanie przynosi koszty przejściowe, powinny one zostać jawnie zestawione z korzyściami

długoterminowymi: stabilnością regulacyjną, przewidywalnością dla istniejących operatorów, możliwością rozwoju różnych segmentów turystyki, ograniczeniem konfliktu oraz większą odpornością decyzji władz publicznych.

Transparentny ślad decyzyjny zmniejsza również ryzyko dla samego procesu: ogranicza personalizację sporu, utrudnia przypisywanie decyzji naciskowi jednej grupy i przenosi debatę na kryteria, dane oraz porównanie wariantów. Dla organizacji społecznych, w tym GreenE², oznacza to zarazem konieczność konsekwentnego stosowania tych samych standardów wobec wszystkich stron. Wiarygodność rekomendacji jest największa wtedy, gdy zasady transparentności pozostają neutralne co do wyniku.

Konkluzja

Transparentność nie jest dodatkiem komunikacyjnym do procesu regulacyjnego – jest instrumentem ograniczania ryzyka. Dla Jeziora Mucharskiego trwała decyzja powinna być nie tylko proporcjonalna, ale również inkluzywna, możliwa do odtworzenia i obrony: oparta na dostępnych danych, porównaniu realnych wariantów, równym dostępie interesariuszy – także online – jawnych kryteriach, czytelnym śladzie decyzyjnym oraz późniejszej ewaluacji. Taki model zwiększa szansę, że rozstrzygnięcie pozostanie wiarygodne także wtedy, gdy zmieniają się warunki gospodarcze, środowiskowe lub polityczne.

GreenE² | Policy brief 26/2 | sierpień 2026

